

područje ne smatra nedostojnim sebe, politika je postala oblast gde se vodi briga o osnovnim nužnostima ljudskog života na koju su primenjene apsolutne političke vrednosti. Politika se takvim vrednostima sigurno nikad ne bi mogla prikloniti i stoga, sve u svemu, osuđena je na to da bude oblast bez ikakvog dodira sa etikom, što nisu rekli samo filozofi, nego tokom narednih vekova i mnogi drugi, kada su postignuća filozofije, isprva formulisana kao suprotna zdravom razumu, napokon prihvaćena u javnom uverenju obrzovanih. Politika i vlast poistovećene su sa odrazom zla u ljudskoj prirodi i takvima su smatrane, kao god što je ljudska patnja smatrana odrazom čovekove grešnosti. Ipak, dok Platonova nehumana idealna država nikad nije postala stvarnost, te se svrha filozofije vekovima morala dokazivati pošto se u stvarnom političkom životu pokazala beskorisnom, filozofija je zapadnom čoveku učinila jednu veliku uslugu. Zato što je Platon na neki način deformisao filozofiju u političke svrhe, ona je i dalje stvarala vrednosti i pravila, modele i merila kojima je ljudska duša mogla bar da pokuša da dokuči šta se dešava

u oblasti političkih delatnosti. Dolaskom modernog doba iscrpena je i ova svrha u vidu razumevanja. Makijavelijevi spisi su prvi pokazatelj toga, a kod Hobsa po prvi put srećemo filozofiju koja filozofu nimalo ne koristi, ali ima tendenciju da proističe iz činjenice koje proističu iz zdravog razuma. A Marks, poslednji politički filozof Zapada, koji još uvek pripada tradicija na čijem je čelu Platon, na kraju je pokušao da izvrne ovu tradiciju, njene osnovne kategorije i hijerarhiju vrednosti. Sa ovim preokretom tradicija se doista okončala.

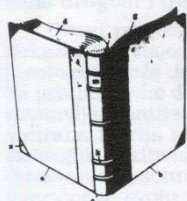
Tokvilova primedba da »otkako je prošlost prestala da osvetljava budućnost, čovekova duša luta u mraku« izrečena je onda kad filozofske kategorije prošlosti više nisu bile dovoljne za razumevanje. Mi danas živimo u svetu u kome ni zdrav razum postaje besmislen. Slom zdravog razuma u današnjem svetu pokazuje da su filozofija i politika, bez obzira na svoj drevni sukob, doživele istu sudbinu. To znači da problem filozofije i politike, ili nužnost stvaranja nove političke filozofije iz koje bi proistekla nova politička veština, ponovo postaje aktuelno.

Filozofija, politička filozofija kao i sve druge njene grane, nikad neće moći da porekne svoje poreklo čuđenja nečemu zato što je takvo kakvo jeste. Ako su filozofi uprkos svome nužnom otuđenju od svakodnevnog života ljudskih delatnosti ikad mogli da dospeju do istinske političke filozofije, morali bi da stvore u čoveku pluralitet iz kog bi proisteklo čitavo područje ljudskih delatnosti, u svem svom sjaju i bedi, kao objekat njihovog **thaumadzein-a**. Biblijski rečeno, morali bi da prihvate, isto kao što su u nemom čuđenju prihvatili čudo univerzuma, čoveka i postojanja, i to čudo da nije Bog stvorio čoveka, već da su njega »muškarac i žena stvorili«. Morali bi da, mireći se sa ljudskom slabošću, prihvate činjenicu da »za čoveka nije dobro da bude sam«.

□ □ □

S engleskog:
Vladislava Gordić

(«Social reserch», proleće 1990)

noć, nulti čas pisma

radivoj stanivuk

NOĆ, NULTI ČAS PISMA

Dolazi noć slepa, noć užasna
— omama vetrova u vrbama,
noć tamne strane meseca,
noć slomljenih ruža.

U daljini: *gusta smola siromaštva*
i glas devojke, što milo peva.

Dolazi vreme za slepe rečenicе,
za nesnosne strasti, za letnje parobrode,
vreme za malodušna i neiskvarena lica,
što, poput mesečara, kruže magistralama,
dolazi nada, prerušena u očaj,
što uvek zbori o svojim suprotnostima.

Sa tamnih visina, Bog tamni,
razvejava svoje Lica nad nama,
i to je znak, da bi se konačno moglo disati,
i to je znak, da bi se konačno moglo pevati
o sakralnoj ulici drvoreda,
o bezglasnoj zvonjavi, negde, na kraju uma,
o prozorima što žive svoje usamljeničke,
kratke živote vodenih cvetova,
iza zatvorenih vrata svetlećih kvartova iz predgrađa.

Moglo bi se govoriti:
o slomljenom Krčagu sveta,
o prosutoj, mutnoj vodi,
što miriše na krv i znoj dalekih Slovena,
o našoj utemeljenosti i Nigde i u Ništa,
o nultom času pisma.

Dolazi noć, slepa poput stihije Roda, noć užasna,
iza sklopljenih zidina budućih gradova, budućih Kula,
iza montažnih staništa ljudske bede i siromaštva,
noć, za gladna usta i gluve uši,
noć, za vapaje i pomilovanja,
noć za odveć anarhična, u jari vazduha!

U SVAKOJ STANICI ŽIVI JEDAN GRAD

U svakoj stanici živi jedan *grad putnika*,
a da mu, katkada, mi, umorni Odiseji
ne znamo čak ni ime, i prolazimo, mimo:
I ne znamo da postoji, i ne znamo da živimo.

Kraj svake stanice, sred magle, u daljini,
raste grad učmalih ljudi,
i kao stajaće vode jezera
ne sliju se nikad u more ljudske prisutnosti.

U svakom gradu po neka tužna žena,
sred nekog opustelog perona
uzalud iščekuje svog *malog princa*,
i noću belo tkanje para s razboja,
vreo dlan trljajući po vrelim usminama.

U svakom malom princu živi velik putnik,
raspolučen između putovanja i cilja:
između života i smrti.
I ne živi dok putuje, i ne zna, za *onaj grad*.

oktobar 1988, voz Milano — Venezia

UNINIJA

Uninija — čama zbog nepotpunosti,
stisak u grlu, praznog razgovora,
uninija — nemanje sebe, kraj drugih,
uninija drugih, u meni, što peva,
buka čaša i vrlud jezika,
huka motora i žamor iz grla,
zveket kašika i noža za trpezom,
gde nikog za postavljenim stolom nema,
gde Niko uniniju u—ni—na—na—naa,
gde u—ni—na—na—na uniniju kuša,
gde sluša se prazni zvuk glasovira,
po dirkama, gde nevidna ruka svira;
uninija — dlanovi, uninija — grlo,
uninija — oči, u—ni—na—na—naa,
kraj prazne kulevke, kraj groba, dečak
preda se, u sebe, gleda.

Uninija — tuga što lupa na vrata,
nezvani gost i bleđa ruka,
uninija — golema viseća kuka,
raspeti vazduh sred četiri zida,
uninija — linija koja vodi
u bolni zločin, bez pokajanja,
gde bolan je Dojčin i bolna ljubav,
uninija, svakom, bez praštanja;
uninija — misao, klonula glava,
čestari i dub, žito i smola,
uninija — duvan, i vino grudobola,
proređen udah, nenaklonost Boga.

Uninija — samrtno dete tmine,
božanskog primraka, iz očajanja,
uninija — apsurdna senka tišine,
sunčevih, odblesak, potucanja;
Uninija — sloboda da glas zanemi,
da stvari prozbore iz biti svoje,
uninija — avetna mesečina,
na vunastoj niti, za dane moje!

JEZERSKA PJESAN

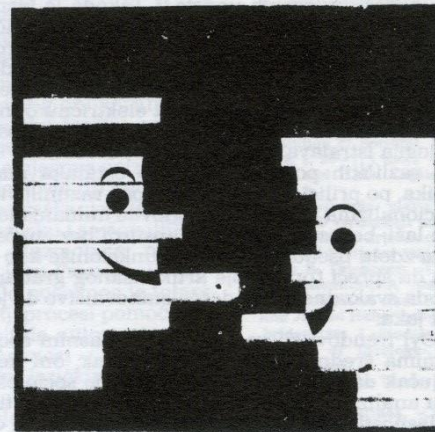
Kao plač malenog, nezaštićenog deteta,
krik je galeba, sred magle, u vodi.

Jedan brzi čamac, u daljini,
što za sobom, penušav, ostavlja trag,
remeti ravnodušan, jezerski mir.

Iz neprozirne, daleke magle dolazi,
ko prizraka svetlog ostrva sred noći,
nečujan i ogroman, belasav, brod.

Brod, to je naše ostrvo u ovoj noći vodâ,
a sva ostrva jednom postaće brodovi,
kad ljudi krenu na dug i dalek,
neizvestan, kroz sebe, svoj put.

Sada, s povcima goniča stada,
oštrim svojim skijama presecaje talase,
kao da *gone* brzi čamac pred sobom.

Sutra, kad odu, sve opet biće mir ostrvlja:
mnogo vode što kopni na obalama,
nešto rtova, nešto brodova,
nešto taverni sa svojim terasama,
po neka crkva: praznina, tišina, i samoća.

Večer će zvoniti sa crkve St. Maria Maggiore
raspaklim zvukom opustelosti i napuštenosti,
svetlarnik će, i dalje, dugo, zračiti iz noći,
i visoki čempresi kraj humova,
ponovo rašće za nas,
ustremljeni na nebo.

Samo se niko licem k licu neće zagledati,
pred tuđim licem ko pred ogledalom,
i kao plač malenog, nezaštićenog deteta,
sнова, biće krik galeba, sred magle, u vodi.

septembar 1988, Sirmione, Lago di Garda